

NARKİSOS MİTOLOJİSİ

Uzm. Psikolog Hakan KIZILTAN

Narsisizm kavramının kökeni dokunaklı bir mitolojiye dayanır. Mitolojiyi adeta bir vaka hikâyesi gibi okuyalım; zira narsisistik bozukluğun çağdaş kavramsallaştırmasında yer alan öğelerin birçoğuna mitolojide rastgelmek ilginçtir.



Hikâyemiz hem erkek hem de dişi olarak yaşamış yegâne kişi olan Tiresias ile başlıyor. Zeus ve Hera, cinsel eylemden kadının mı yoksa erkeğin mi daha çok zevk aldığına dair yaptıkları tartışmada birbirini ikna edemeyince bunu bilebilecek tek kişi olan Tiresias'ın hakemliğine başvururlar. Tiresias'ın tercihi kadınlardan yana olur. (Ancak, mitin bazı versiyonlarında Tiresias diplomatik biçimde, kadınların zevki on kat daha şiddetli hissettiklerini, erkeklerin ise on kat daha sık yaşadıklarını belirtir.) Bu yanıt üzerine son derece öfkelenen Zeus Tiresias'ı kör eder; ancak Hera, bu cezayı telâfi etmek için Tiresias'ın gönülgözünü açar ve ona kehanet becerisi bahşeder.

Narkisos, annesi Liriope'nin ırmak-tanrısı Sefisus'un tecavüzüne uğramasının ardından doğar. Doğumundan itibaren müstesna bir güzelliğe sahiptir, bu öyle bir güzelliktir ki, haset dolu dedikoducular Tiresias'a gelip böyle güzel bir yaratığın uzun bir süre yaşayıp yaşayamayacağını sorarlar. Tiresias gizemli bir yanıt verir: "Uzun yaşabilir, kendini tanımazsa şayet!".

Bir süredir, Hera kocası Zeus'un su perilerinden biriyle düşüp kalktığından kuşkulanıyordu. Zeus'un sevgilisinin hangi peri olduğunu bilmeyen Hera, bunu öğrenmek için bir gün korulara indi. Hera'nın geldiğini sezen perilerin hepsi kaçıştı; bir tek Eko kaldı ortada. Hera, "Zeus'un sevgilisi olsa olsa bu peridir." diye düşündü ve onu cezalandırdı. Eko artık konuşamayacak, kendinden önce kim konuştuysa onun son kelimesini tekrarlayacaktı ancak.

Narkisos büyümüş; yakışıklı, herkesi kendine âşık eden, yürekler yakan bir delikanlı olup çıkmıştı. Narkisos'a âşık olan Eko hep onun peşinde dolaşıyor ama ağzını açıp da tek bir kelime söyleyemiyordu. Bir gün eline bir fırsat geçti. Narkisos arkadaşlarına "Kimse var mı burada?" diye seslendiğinde son kelimeyi sevinçle tekrarladı: "Burada, burada". Ağaçların arkasında duruyordu. Narkisos göremedi onu. "Gel" diye bağırdı. Eko "Gel" dedi ve kollarını açarak ağaçların arasından çıktı. Periyi görünce pek şaşırıp kaldı Narkisos, "Bana dokunmana izin vermektense ölürüm daha iyi" dedi ve kaçıp gitti. Bu kırdığı ilk kalp değildi Narkisos'un, daha evvel de ona âşık pek çok periyi reddetmişti. Bunun üzerine beddua ettiler periler ve yakararak tanrılara, Narkisos'un cezalandırılmasını istediler:

"Narkisos da düşün aşka
Ve acı çeksin, aynı bize çektirdiği gibi
O da, bizim gibi, âşık olsun
Ve görsün umutsuzluğu "

Yakarışları duyan yüce tanrılar "Başkalarını sevmeyen kendini sevsin!" dediler ve katı yürekli delikanlının cezalandırılması işini adı "Haklı Öfke" anlamına gelen tanrıça Nemesis'e bıraktılar.

Nemesis'in görevini yerine getirmesi uzun sürmedi. Avdan dönen Narkisos susayıp da duru bir pınara eğilince suda kendi yüzünü gördü. Neden sonra, yansımanın kendine ait olduğunu fark etti ve "Başkaları benim yüzümden ne acılar çekmiş; şimdi anlıyorum" dedi. "Kendime olan sevgimle yanıyorum ben. Suda yansıyan bu güzelliğe nasıl kavuşabilirim? O güzellikten vazgeçemem de. Artık yalnız ölüm kurtarır beni."

"..... Anlıyorum o benim, aldatmıyor beni artık hayalim
Tutuşturan da ben, tutuşan da, kendime olan sevgimle yanıyorum
Ne yapayım? İsteneyim mi, isteyeyim mi? İstenecek ne kaldı artık?
Beni yoksul ediyor varlığım; arzuladığım benliğimle
Ayrılabilsem vücudumdan; garip bir dilek seven için ama
Sevdiğim uzak olsa keşke!

Kemirsin artık gücümü acı; geldi son günleri ömrümün
Göçüyorum hayatımın baharında
Ölüm zor gelmeyecek bana, dincekse acılarım
Sevdiğim daha uzun ömürlü olsun dilerdim
Ve şimdi can verelim, ikimiz de bir solukta"

Böylece, su kıyısında eriyip gitti Narkisos. Canı Ölüler Irmağı'nı geçerken suya eğildi ve son bir kez baktı o güzel yüzüne. Su perileri, gömmek için boşa aradılar Narkisos'un ölü gövdesini. Ancak, eridiği yerde güzel, yepyeni bir çiçek açmıştı. Sevdiklerinin adıyla adlandırdılar onu, Narkisos (nergis), dediler.

Can çıkar huy çıkmaz, derler. Söylendiğine göre, Narkisos, şimdi de Ölüler Ülkesi'ndeki Stiks sularına bakıp kendi görüntüsünü seyredermiş. Eko'ya gelince... Narkisos onu reddettiğinden beri derin ve karanlık mağaralara ve ıssız koyaklara çekilmiştir. Tek başına yaşar dağlarda ve kim yüksek sesle bir şey söylese, son kelimeyi tekrarlar hâlâ... (Estin & Laporte, 2002; Hamilton, 1996; Hughes, 1997)

psikomitoloji.com